

Hoofdstuk 1

Consequent zijn

Wij hebben vijf kinderen en een van hen heet Sietse. Sietse is vijf en houdt niet van eten. Sietse houdt niet van groente en Sietse houdt niet van spaghetti. Sietse houdt zelfs niet van patat. Sietse lust wel graag snoep. En mandarijnen, die lust Sietse ook. Maar wij eten 's avonds nooit snoep, en ook zelden mandarijnen. Dus kijk. Daar heb je het al. Gedoe aan tafel.

En natuurlijk hebben we van alles geprobeerd. We zijn streng geweest ('Je komt niet eerder van tafel, voordat je drie dop-erwtten opeet'), we hadden een beloningssysteem waar kleuterjuffen hun vingers bij zouden aflikken, en ik schakelde zelfs de oudste drie kinderen in om voor te doen hoe héérlijk mama's groente is. Hielp niet. Het kind at niet.

Ongeveer in die fase stuitte ik op het artikel van Waterink op de volgende bladzijde. Lees het even. Ik porde Geurt aan. 'Dit gaan we doen', zei ik. 'Dit gaan we onmiddellijk doen.' En ik instrueerde hem wat hij vol vertrouwen, met mij, tegen Sietse zeggen moest: 'Als pappie en mammie klaar zijn, is Sietse ook klaar.' En hem dan volkomen negeren. Even voor de duidelijkheid: ik vind de woorden 'pappie en mammie' ook niks, maar ik durfde niet van Waterinks advies af te wijken. Misschien was het een onderdeel van de code of zo.

Hoe dan ook: Geurt en ik die avond tot op het bot gemotiveerd aan tafel. We hielden ons uitstekend aan Waterinks advies. Na de uitgesproken code negeerden wij hem.

Sietse at niet.

'Het is een beetje mislukt, hè?' zei Geurt 's avonds.

'We moeten het de tijd geven', zei ik ernstig, en ik geloof werkelijk dat Waterink trots op me geweest zou zijn.

Maar de dagen gingen voorbij. En wat bleek? Mammie vindt het heerlijk om de theorie uit te pluizen. Maar mammie is niet zo goed in de praktijk. Want mammie kon niet drie weken haar mond houden. Mammie zei de volgende dag toch: 'Eén hapje, toe dan, Siets.' En mammie siste ook: 'Van spinazie word je héél sterk, toe maar.' Mammie zei het wel heel liefjes, veel subtieler dan vroeger, dat wel, maar negeren kon ze niet. Een erg slappe moeder, zou Waterink zeggen. En nu schaam ik mij. Een heel klein beetje.

Een eetgarantie van Waterink

Een vader schrijft: *'Wij hebben drie kinderen, van wie de twee oudsten respectievelijk vier en anderhalf jaar oud zijn. De oudste is een meisje dat zich deed kennen als een slechte eetster. Ze vraagt voortdurend aandacht en moet steeds opgejaagd worden en ten slotte met de grootste moeite gevoerd worden. Wij, als vader en moeder, eten meermalen als gevolg van alle aandacht voor het meisje koud; de stemming wordt er niet beter of gezelliger op. Zou u ons een goede raad willen geven?'*

Antwoord van Waterink: 'In de eerste plaats: het oudste meisje "doet zich kennen als een slechte eetster". Dit is al gelijk een misvatting. "Slechte-eetster-zijn" is niet een karaktereigenschap maar een gewoonte. U schrijft zelf: "De oudste vraagt voortdurend aandacht." Inderdaad. Kinderen die slecht eten doen dat, als ze gezond zijn, in bijna alle gevallen alleen maar omdat ze de aandacht willen. Natuurlijk is deze gedachte niet bewust aanwezig bij het kind. Een kind denkt niet: ik doe dat om dit of dat te bereiken. Maar het kind ervaart wel dat het gevolg van het zeuren met eten is, dat ze de volle belangstelling krijgt.

Mijn advies is: u maakt een niet te grote portie eten klaar voor het kind. U zet het bordje met eten voor het kind neer. Als u zelf met eten begint, zegt u heel vriendelijk en lief: "Nou gaat Miep of Ans (of hoe het kind maar heten mag) lekker eten. Als pap-pie en mammie klaar zijn, is Miep ook klaar; eens kijken of dat lukt." Onder het eten hoogstens eenmaal herinneren, op een

Kinderen die slecht eten doen dat,
als ze gezond zijn, in bijna alle
gevallen alleen maar omdat ze de
aandacht willen.

allervriendelijkste manier, aan het feit dat Miepje klaar moet zijn tegelijk met de anderen. Als vader en moeder klaar zijn, worden de borden weggenomen, ook dat van Miep. Daar is geen pardon voor, ook niet als Miep gaat zeggen: "Ik ga nu wel eten!" Misschien krijgt Miepje de eerste dagen dan heel weinig eten, maar daar zal ze heus niks van krijgen. Alleen moeten vader en moeder nu niet slap wezen en als het kind na het eten zeurt om een snoepje of brood, dan krijgt het kind niets. Men zegt heel lief en rustig: "Kijk eens, dan had Miepje moeten eten toen het bord op tafel stond." Ik geef de ouders de garantie dat zij volgens deze methode in drie weken bij de oudste de zaak volkomen in orde hebben.'

Volkomen, absoluut negeren

Vraag: *Onze dochter Nelleke is vier jaar en we zijn ten einde raad met haar. Elke dag opnieuw weten we niet wat we met haar aan moeten. Als we haar iets verbieden, doet ze net of ze 't niet hoort en gaat ze gewoon door. Ze steekt een tong uit naar haar moeder, en zegt heel veel gekke en vieze woorden. Ook vloekt ze. Als ze ook maar enigszins haar zin niet krijgt, gaat ze op de grond liggen krijsen en schoppen en trappelen. We hebben haar geprobeerd kalm te corrigeren, we hebben haar straf gegeven, het goede voorbeeld gegeven, haar apart gezet: niets helpt. Wat moeten we doen?*

Antwoord van Waterink: Omdat ik de indruk heb dat deze ouders alles geprobeerd hebben wat er op normale wijze te proberen was, zou ik nu adviseren: volkomen negeren. Maar dan ook: absoluut negeren. Hoe gek ze ook doet. Als het kind rare of vieze woorden zegt of vloekt, dan hoort men het eenvoudigweg niet. Ik weet wel dat het voor ouders moeilijk is om dat advies na te komen, maar het moet toch geprobeerd worden. Begrijp mij goed: ik bedoel niet dat bij alle kinderen die met zulk gedrag beginnen, dergelijke dingen genegeerd moeten worden. Integendeel: men moet wel degelijk proberen zulk gedrag te verbeteren. Maar als alle middelen gefaald hebben is dikwijls het beste geneesmiddel: eenvoudig volkomen negeren wat er gebeurt. Maar dan absoluut. En ook volkomen consequent. Dan mogen ook de andere kinderen niet zeggen: 'Ooooo, hóór 'es!', of iets dergelijks. Het kind moet het

gevoel hebben dat het praat in een lege ruimte. Wanneer ze op de grond gaat liggen huilen en schoppen, dan laten vader en moeder haar maar kalm tekeergaan. Eenvoudig doen alsof ze er niet is. Hoogstwaarschijnlijk vat dit kind straf op als middel om belangrijk te schijnen. Immers, als ze gestraft wordt, staat ze in het middelpunt van de belangstelling. Heeft het kind een goede bui, is het plezierig, dan moet men heel lief tegen haar zijn. Het kind moet voelen dat (mag ik het eens een beetje humanistisch zeggen) de deugd beloond wordt; het kind moet beleven: 'als ik lief ben, zijn de mensen aardig tegen mij'. Het kind moet ook beleven: 'met schreeuwen en gek doen bereik ik niks'.

Het doel van drift

Waarom hebben kinderen driftbuien? Het doel van driftbuien is vrijwel altijd: iets bereiken wat langs de normale weg niet bereikt kan worden. Bereikt het kind het eenmaal (ja, heus, het hoeft maar één keertje te zijn dat u inconsequent geweest bent!) haar doel, dan zal het de volgende keer nog vlugger overgaan tot een driftbui. Geeft u niet toe, dan is het kind nog werkelijk verontwaardigd ook en werkt zich op tot woede-uitbarstingen, gilt, schreeuwt, trapt, gooit ook wel eens iets kapot, kortom: maakt een scène die de betrokken personen maar moeilijk koud laat.

De enige remedie is in de praktijk moeilijk, maar er is maar één weg: wees consequent. Eenmaal nee, blijft nee. Er is nog nooit een kind doodgebleven in een driftbui. Maar! Maar laten we wel bij deze peuters oppassen dat we niet van alles en nog wat gaan weigeren en het kind dus onnodig gaan prikkelen. Bijvoorbeeld: u geeft het kind een zuurtje, maar het kind wil liever het ingepakte zuurtje hebben. Vooruit Anneliesje, dan neem jij het ingepakte zuurtje. Dat is dus niet de moeite waard

*In de essentiële dingen moet
u consequent blijven.*

om een scène te riskeren. Maar in de essentiële dingen moet u consequent blijven. Bijvoorbeeld: Anneliesje wordt aan tafel geroepen om te eten en ze komt niet. Nog eenmaal de waarschuwing: 'Als je niet op tijd bent, gaan we eten.' En dan doen we dat ook. De soep is net op als Anneliesje verschijnt: 'Ik wil ook soep.' 'Welnee, de soep is nu op. Je bent te laat.' 'Ik wil soep, ik lust geen aardappelen, ik wil soep!' – gillen – scène. Gaat u dan geen commentaar meer geven. Óf u negeert het, óf u neemt gillende Anneliesje op en brengt haar even naar de gang (niet naar een kelder of donker hok!) en laat haar uitbrullen. Een volgende keer doet u precies hetzelfde. Niet toegeven en er ijskoud onder blijven, dan leren ze het 't vlugste af!

De te teerhartige moeder

Vraag van een moeder: *'Soms wil mijn kind iets heel erg graag. Ze smeekt. Waarom zou ik dan al in haar jeugd haar voor het hoofd stoten? Je moet toch wel een hart van steen hebben om tegen een smekend en huilend meisje nee te blijven zeggen? Ze kan zo verdrietig zijn als ik blijf volhouden dat ze het niet mag. En bij nader inzien denk ik dan ook vaak: waarom verbod ik het eigenlijk ...? Zo erg is het immers ook weer niet? Ze moet nog zo veel teleurstellingen in haar leven meemaken ... En soms ben ik ook zo moe dat ik er geen zin in heb om voet bij stuk te houden. Als ik toegeef, heb ik even tevreden kinderen om me heen. Is dit werkelijk zo schadelijk?'*

Antwoord van Waterink: 'We herkennen allemaal wel de volgende gedachte: Moeder is wel te 'vermurwen'. Tot op zekere hoogte is dat gelukkig. Het pleit voor haar hart.

Maar anderzijds is er ook een niet gering gevaar verbonden aan deze teerhartigheid, waarvan de kinderen al héél snel misbruik weten te maken. En het merkwaardige is dat het meestal maar heel kort duurt, en de kinderen weten precies alle stemmingen, nuanceringen in moeders toon, alle glimlachjes en alle aarzelingetjes bij moeder precies op waarde te schatten. En naar die schatting bepalen ze dan of ze nog verdere pogingen zullen doen om hun zin door te zetten of voor dit keer de hoop maar op te geven. Kinderen zijn uitnemende psychologen.

Als deze toestand zo doorgaat, moeder, lijdt de opvoeding wel

degelijk schade. Want de lijn gaat ontbreken in de houding van de ouders tegenover de kinderen. Al snel is het zo dat niet meer de ouders maar de kinderen bepalen wat er gebeurt. En de begeerte van de kinderen is nogal een wisselvallig verlangen naar iets wat hen op dat moment aantrekt. Dit verlangen wordt altijd aangewakkerd van buiten. Dat wil zeggen dat er een prikkel van buiten het kind is, die een zeker verlangen opwekt, en die bij het kind de drang doet wakker worden om bijvoorbeeld een bepaalde situatie te scheppen. Het kind dat steeds of bijna altijd zijn zin krijgt, krijgt nooit een karakter, nooit een persoonlijkheid. Het kind leert niets anders dan een luisteren naar zijn eigen verlangens, die ook de rest van zijn leven nog zullen ontwakken.

Laten we eens met elkaar praten over de argumenten die deze moeder noemt.

In de eerste plaats moeten wij vaststellen dat toegeven alleen daar voorkomt waar een gebod of verbod bestaat dat tegengesteld is aan datgene waar het kind naar verlangt.

Dit gebod of verbod is juist of onjuist.

Moeders en vaders moeten er zich wel rekenschap van geven dat zij nooit het recht hebben om zo maar lukraak iets te gebieden of te verbieden. Het gebod of verbod dat opgesteld wordt, moet een goede grond hebben. Je moet ervan overtuigd zijn dat je echt in het belang van je kind en overeenkomstig je plicht handelt als je het gebod geeft.

Maar nu komt het kind en het kind houdt vast aan zijn wens. Eerst oordeelde moeder dat het niet geoorloofd was, maar na enige tijd is de situatie veranderd. Op welke grond? Feitelijk op geen andere grond dan deze: omdat het kind bleef doorvragen, omdat het kind volhardde. Met het gevolg dat het nu zijn zin krijgt en dat er dus gebeurt waarvan eerst was gezegd dat het verkeerd was.

Moeder beheerst dan niet meer de situatie, maar het kind. En welke mooie of lelijke argumenten er ook voor aangevoerd kunnen worden, feit blijft dat moeder het onderspit heeft gedolven. En de gril, het verlangen van het kind beheerste niet alleen de situatie, maar beheerste ook het gedrag van moeder. Maar als dit heel vaak gebeurt, heeft moeder dit helemaal niet meer in de gaten ... En het gebeurt vaak al als het kind nog een peuter is. Wanneer de peuter maar lang genoeg zeurt, door zo'n beetje te huilen als hij zijn zin niet krijgt, wint hij het uiteindelijk wel en krijgt hij toch dat koekje. En zo ben je onbewust bezig het schema voor te bereiden waarop het kind ook in latere jaren de heerschappij gaat voeren, een heerschappij waarvoor het nog niet rijp is.

Een ander argument van moeder. Een hart van steen hebben om je kind niet zijn zin te geven? Is dat waar? Moet men een hart van steen hebben om een splinter uit de vinger van dat kind te halen, terwijl dat kind telkens roept: "Mama, niet doen!" Nee. De liefde weet wat goed is voor het kind, en zo is de liefde ook in staat om nee te zeggen als het kind doorzeurt. Er is een groot verschil tussen liefde en de slapte van de dwaasheid.

Nog een argument. Ze zullen nog zo veel teleurstellingen moeten verdragen, waarom moeten we het kind dan al zo jong teleurstellen? Wel, juist omdat het leven ons zo vaak níet geeft wat wij graag hadden gewild. Juist daarom moeten wij het kind leren de teleurstellingen blijmoedig te dragen. Wij moeten het kind oefenen in zelfbeheersing.

En dan zegt de moeder: Maar waarom verbood ik het eerst eigenlijk? Ja, een moeder die zó praat, is geen goede opvoeder. Want niet haar grillen mogen beslissen, maar alleen de moederlijke wijsheid, die zich er elk ogenblik van bewust is dat opvoeden een heilig werk is. En om te denken: dan ben ik maar van het gezeur af, dan zijn de kinderen even tevreden: moeder, dat is helemaal dwaas. Want zo toont een moeder zich geheel een slavin van haar kind te zijn. Zij beheerst de situatie niet. Zij heeft haar gezag verspeeld. En bovendien: zij is van het gezeur niet af. Want dit toegeven is het begin van een voortdurend nieuw gezeur. Zij weten het: bij moeder kun je alles gedaan krijgen.

Moeders, als jullie opvoeden, moeten jullie weten wat jullie doen. Je moet ervoor zorgen dat de kinderen doen wat jij wilt dat ze doen. Zo breng je je kinderen tot gehoorzaamheid. Zo breng je uiteindelijk ook rust in je huis. Zo is het moeder-zijn geen last, maar een vreugde.'